

TEORINĖS ĮŽVALGOS DĖL PERDRAUDIMO VEIKLOS SVARBOS

VIKTORIJA TAURAITĖ¹

Vytauto Didžiojo universitetas (Lietuva)

ANOTACIJA

Nors perdraudimo veiklos ištakomis galima laikyti 1370 m., ši veikla XXI amžiuje vis dar yra aktuali. Įvertinus perdraudimo veiklos svarbą šiuolaikiniame pasaulyje, šiame straipsnyje pateikiamos teorinės įžvalgos apie perdraudimo veiklą. Pritaikius mokslinės literatūros sisteminimo, lyginamosios, kokybinės turinio ir atvejo analizės metodus, pateikiamos teorinės perdraudimo veiklos interpretacijos. Atlikus minėtą analizę, išsiaiškinta, kad perdraudimo veiklos svarba yra akivaizdi tiek pirminiam draudikui, tiek perdraudikui. Žinoma, atsižvelgiant į perdraudimo formą, grupės ir rūšies sutarties sąlygos bei pirminio draudiko ir perdraudiko įsipareigojimai gali skirtis, tačiau vis tiek siekiama suderinti draudiko portfelį ir didinti draudimo pajėgumą, norint apsisaugoti nuo galimų katastrofinių įvykių. Viena iš šių tikslų siekimo priemonių ir yra perdraudimo veikla.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: *perdraudimas, privalomasis perdraudimas, neprivalomasis perdraudimas, finansinis perdraudimas.*

JEL KLASIFIKACIJA: G22.

DOI: <http://dx.doi.org/10.15181/rfds.v32i3.2150>

Įvadas

Perdraudimo veiklos svarba šiandieniniame pasaulyje yra neginčijama. Pasaulyje nė viena draudimo bendrovė negali apsieiti be perdraudimo (Lezgovko, 2010). Perdraudimo egzistavimą ne tik teoriniu, bet ir praktiniu lygmeniu galima pagrįsti realiais pavyzdžiais. Šias paslaugas teikia tokios bendrovės kaip „Aon Baltic“, „BTA Baltic Insurance Company“, „Rizikos cesija“ ir kt. (Aon Baltic, 2020; BTA Baltic Insurance Company, 2020; Rizikos cesija, 2020). Neabejojama, kad sėkmingas perdraudimo veiklos pasirinkimas ir vykdymas naudingas tiek draudikui, tiek perdraudikui. Kita vertus, esamas santykinai platus perdraudimo veiklos metodų, grupių ir rūšių pasirinkimas nurodo, kad tinkamas perdraudimo veiklos vykdymas ir pasirinkimas yra sudėtingas bei svarbus procesas, tam būtinos atitinkamos žinios ir kompetencijos.

Šiame straipsnyje nuosekliai pateikiamos teorinės įžvalgos dėl perdraudimo veiklos. Analizuojama perdraudimo veiklos samprata, detalizuojamas pirminio draudiko, perdraudiko bei draudėjo tarpusavio ryšys, nagrinėjami perdraudimo rinkos dalyviai, apibendrinama perdraudimo atsiradimo istorija. Be to, identifikuojama perdraudimo veiklos reikšmė. Papildomai pateikiamas kritinis privalomojo perdraudimo, jo grupių bei rūšių vertinimas. Analogišku principu pateikiama ir neprivalomojo perdraudimo teorinė analizė. Galiausiai dėmesys sutelkiamas ties finansiniu perdraudimu, jo rūšimis ir atmainomis. Perdraudimo veiklą analizuoja ir kiti mokslininkai, pavyzdžiui, M. Kaluszka (2001), A. Lezgovko (2007; 2010), J. Cai ir kt. (2008), L. Sakalauskaitė (2009), V. Paleckienė, K. Paleckis (2010), Y. Chi, K. S. Tan (2013), R. L. Carter'is (2013), M. Smets'as ir kt. (2015), O. A. Abass'as (2019), Reinsurance Group of America Inc SWOT

¹ Viktorija Tauraitė – socialinių mokslų, ekonomikos krypties doktorantė, Vytauto Didžiojo universiteto Ekonomikos ir vadybos fakulteto Ekonomikos katedra

Moksliniai interesai: laimės ekonomika, elgsenos ekonomika, darbo ekonomika, neuroekonomika, darbo santykiai, makroekonomika ir pan.

Adresas: S. Daukanto g. 28, LT-44246 Kaunas, Lietuva.

El. paštas: tauraiteviktorija@gmail.com

Tel. +370 639 59915

Analysis (2019), A. Bhattacharya (2019), H. Chen'as ir kt. (2020), A. Game-Lopata (2020), kiti tyrėjai. Šio straipsnio privalumas yra tas, kad viename analitinio pobūdžio tekste pateikiama aktuali teorinė informacija apie perdraudimo veiklą ir jos svarbą. Taigi straipsnyje nagrinėjama mokslinė problema: kokie principai ir aspektai apibrėžia perdraudimo veiklos svarbą.

Straipsnio tikslas – nustatyti pagrindinius perdraudimo veiklos svarbą apibrėžiančius aspektus.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išanalizuoti perdraudimo veiklos sampratą ir apibendrinti jos atsiradimo istoriją.
2. Nustatyti perdraudimo veiklos reikšmę.
3. Išanalizuoti privalomąjį perdraudimą.
4. Išnagrinėti neprivalomąjį perdraudimą.
5. Išanalizuoti finansinį perdraudimą.

Perdraudimo veiklos analizė atliekama, taikant šiuos metodus: mokslinės literatūros, sisteminimo, lyginamosios, kokybinės turinio ir atvejo analizės. Visi išvardyti metodai taikomi kiekviename šio straipsnio poskyryje.

1. Perdraudimo veiklos samprata ir atsiradimo istorija

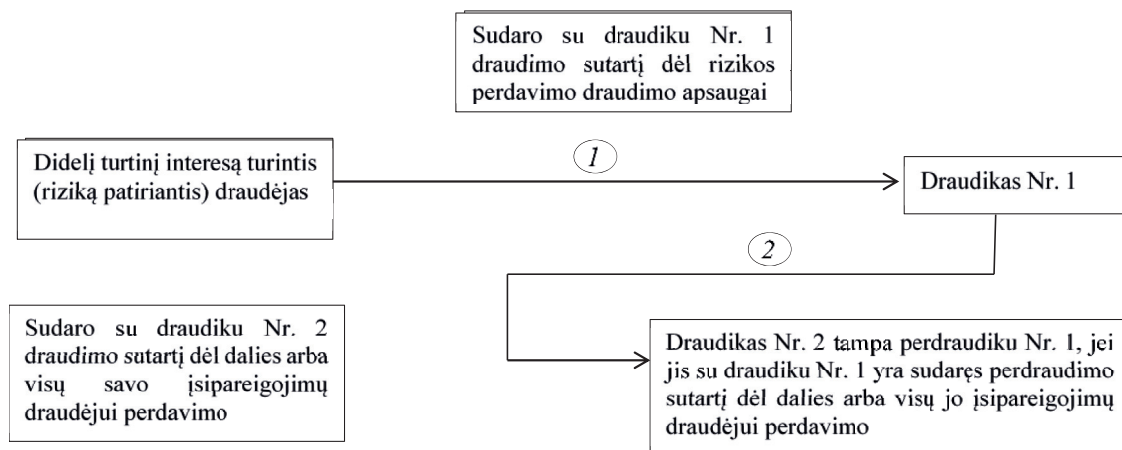
Šiame skyriuje analizuojama perdraudimo veiklos koncepcija, detalizuojamas pirminio draudiko, perdraudiko bei draudėjo tarpusavio ryšys, analizuojami perdraudimo rinkos dalyviai, apibendrinama perdraudimo atsiradimo istorija.

Draudimo veikloje egzistuoja ne tik įprastas draudimas (gyvybės, sveikatos, turto, civilinės atsakomybės ir kt.), kai draudimo sutartis laisvanoriškai pasirašoma tarp draudėjo bei draudiko, bet ir perdraudimas. Perdraudimo veikla naudojasi tokie juridiniai asmenys, kaip draudimo įmonės, kurios gali drausti savo turta (pastatus, gamybos priemones ir pan.) ir tiesioginio draudimo metu iš kito draudėjo perimtas rizikas (Lezgovko, 2010). J. Čepinskis ir kt. (1999), J. Čepinskis, D. Raškinis (2005) ir kiti akcentuoja, kad draudimo įmonė suinteresuota kreiptis į perdraudiką, esant didelei rizikai: didelis nuostolių matematinis vidurkis, didelė draudimo suma. Didelė draudimo rizika, susijusi su didele absoliutine draudimo suma, matematinio nuostolių vidurkio verte, įmonės nuosavu kapitalu, turto dydžiu.

Išsiaiškinus, kokie objektai gali būti draudžiami vykdant perdraudimo veiklą, svarbu teisingai suprasti vartojamą *perdraudimo* sąvoką. Remiantis J. Čepinskiu, D. Raškiniu (2005), *perdraudimas* – tai vykdant tiesioginio draudimo veiklą prisiimama draudimo rizika ar jos dalis iš draudėjo, veikiančio kitoje draudimo įmonėje. Tokio pobūdžio vykdoma draudimo veikla draudimo įmonėje vadinama *perdraudimo veikla*. A. Lezgovko (2010) detalizuoja perdraudimo koncepciją ir akcentuoja, kad perdraudžiant tiesioginis draudikas ir antrinis draudikas, t. y. perdraudikas, neturintis tiesioginių santykių su draudėju, pasirašo sutartį. Kitaip sakant, perdraudimas – tai draudikų draudimas. Draudėjo, draudiko ir perdraudiko tarpusavio ryšį analizuoja A. Lezgovko (2010, žr. 1 pav.).

Pažymėtina, kad pirmajame etape perdraudimo veikla dar nevykdoma, šiame etape pavaizduotas draudimo procesas, vykstantis tarp draudėjo ir draudiko Nr. 1. Kita vertus, antrajame etape vaizduojamas perdraudimo procesas, t. y. draudikų draudimas. Taigi šiuo atveju draudikas Nr. 1 atitinka pirminį draudiką, o draudikas Nr. 2 – perdraudiką. Perdraudikas prisiima draudimo riziką iš pirminio draudiko, kuris draudimo riziką perėmė iš asmens – individualių ar kolektyvinių nuostolių tikimybinį pasiskirstymą ar atitinkamą minėto nuostolio pasiskirstymo dalį (Čepinskis, Raškinis, 2005; Lezgovko, 2010; LR Draudimo įstatymas, 2003 ir kt.).

Akivaizdu, kad perdraudimo faktas turi būti teisiškai įformintas. Todėl perdraudimo sutartį pasirašo dvi šalys: perduodančioji bendrovė, t. y. cedentas, ir perimančioji bendrovė, t. y. cesionarijus (Lezgovko, 2010). Pažymėtina, kad cedentas – tai draudimo įmonė, kuri perduoda kitai draudimo įmonei prisiimtą riziką ar atitinkamą jos dalį (Verslo žinios, 2020). Kitaip sakant, cedentas perduoda prisiimtą riziką ar jos dalį perdraudikui, t. y. cesionarijui. Cesionarijus – tai draudimo bendrovė, kuri perima kitos draudimo bendrovės perduotą draudimo riziką ar jos dalį (Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras, 2020). Jei pirminis draudikas yra tiesioginio draudimo įmonė, tai jis atitinka perduodančios bendrovės (cedento) koncepciją



1 pav. Ekonominis draudėjo, draudiko ir perdraudiko tarpusavio ryšys

Šaltinis: paveikslas sudarytas autorės, remiantis A. Lezgovko (2010).

(Čepinskis, Raškinis, 2005). Gali egzistuoti ir pakartotinai perduodančioji bendrovė (retrocedentas), kuri perleidžia iš tiesioginės draudimo įmonės perimtą riziką ar atitinkamą jos dalį trečiajai perdraudimo įmonei (Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras, 2020). Šiuo atveju logiška, kad perdraudimo įmonė, perdraudžianti trečiosios draudimo bendrovės siūlomą jos riziką ar atitinkamą jos dalį, perimtą iš tiesioginio draudimo įmonės, vadinama pakartotinai perimančia bendrove, arba retrocesionieriumi. Jei pirminis draudikas yra perdraudimo įmonė, tai jis atitinka pakartotinai perduodančios bendrovės (retrocedento) koncepciją (Čepinskis, Raškinis, 2005). Galima daryti išvadą, kad cedento ir pirminio draudiko koncepcija, cesionarijaus ir perdraudiko koncepcija, taip pat retrocedento ir pakartotinai perduodančios bendrovės samprata bei retrocesionieriaus ir pakartotinai perimančios bendrovės samprata yra atitinkamai vienodos.

Remiantis J. Čepinskiu, D. Raškiniu (2005), galima detalizuoti pirminio draudiko, perdraudiko ir draudėjo tarpusavio ryšį. Perdraudimo veikla remiasi sutartimi tarp pirminio draudiko ir perdraudėjo. Todėl įvykus draudimui draudėjas gali reikalauti nuostolių atlyginimo tik iš pirminio draudimo įmonės, kuri prisiėmė riziką ir pasirašė sutartį. Kita vertus, perdraudimo įmonė gali suteikti draudėjui teisę reikalauti nuostolių atlyginimo įvykus draudimui. Tokią teisinę galią suteikia indosomentas (pasirašytas perdraudimo įmonės), dažniausia su draudimo sutartimi išduodamas draudėjui. Pažymėtina, kad indosomentu galima pasinaudoti tuo atveju, jeigu pirminis draudikas tampa nemokus ir neturi galimybės įvykdyti savo išsipareigojimų draudėjui. Akcentuotina tai, kad pirminis draudikas vienintelis atsako už žalą draudėjui, atsiradusią dėl draudiminio įvykio. Kita vertus, galima pastebėti ir teigiamų draudėjo bei pirminio draudiko perdraudimo veiklos aspektų: draudėjui supaprastėja didelių rizikų draudimo procedūra (laiko, sąnaudų aspektais).

Detalizuojant *perdraudimo* sąvoką, būtina pabrėžti, kad perdraudimą galima klasifikuoti į aktyvų ir pasyvų. Aktyvus perdraudimas – tai procesas, kai perdraudžiamos kitų pirminio draudimo įmonių perimtos rizikos. Pasyvus perdraudimas – procesas, kai tiesiogiai draudžiant perimtos rizikos (ar atitinkamos jų dalys) iš draudėjų perleidžiamos kitai tiesioginio draudimo ar perdraudimo įmonei (Čepinskis, Raškinis, 2005).

Detalizavus perdraudimo koncepciją ir išsiaiškinus pirminio draudiko, perdraudiko bei draudėjo tarpusavio ryšį, tikslinga detalizuoti perdraudimo rinką su joje esančiais dalyviais.

Išsiaiškinus perdraudimo koncepciją, tikslinga pateikti pagrindinius istorinius aspektus, susijusius su perdraudimo veikla. Remiantis A. Lezgovko (2010), pirmoji juridinė perdraudimo sutartis (jūra vežamų prekių draudimas) pasirašyta XIV amžiuje, tiksliau, 1370 m., Genujoje tarp dviejų pirklių, kurie atitinkamai buvo perdraudikai, o trečiasis pirklys – tiesioginis draudėjas. Dėl galimų spekuliacinių aspektų 1776 m. Didžiojoje Britanijoje nuspręsta uždrausti vykdyti perdraudimo operacijas. Tai truko iki 1864 m.

Perdraudimo paklausa siejama su pramonės vystymusi Europoje XIX amžiuje (Lezgovko, 2010; Čepinskis, Raškinis, 2005). Tenka pripažinti, kad perdraudimo veikla – tokia, kokia ji buvo anksčiau ir kokia yra dabar, skiriasi. A. Lezgovko (2010) pažymi, kad 1820 m. buvo sudarytos pirmosios perdraudimo sutartys, panašios į šiuolaikines sutartis. Vėliau atsirado specializuotos bendrijos, siūliusios savo perdraudimo paslaugas.

Apibendrinant perdraudimo veiklos sampratą galima teigti, kad tai galima būtų suprasti kaip sutarties būdu užmegztą pirminio draudiko ir perdraudiko tarpusavio ryšį, kai pirminio draudiko prisiimta rizika ar jos dalis perduodama perdraudikui. Kitaip sakant, perdraudimo veikla negali egzistuoti be perdraudimo pirkėjo ir pardavėjo, kuriuos sieja atitinkamas teisinis ryšys, užtikrinantis nuostolių atlyginimą draudėjui (įvykus draudiminiam įvykiui), jei pasirašytas insodomentas.

2. Perdraudimo veiklos reikšmė

Detaliau aptarsime perdraudimo veiklos reikšmę. Kaip žinoma, draudimo bendrovių klestėjimui turi įtakos perdraudimas: draudimo bendrovė turi galimybę dalį savo prisiimtos rizikos perduoti kitai draudimo įmonei, taip sumažindama savo prisiimtą riziką. Remiantis A. Lezgovko (2010), J. Čepinskiu, D. Raškiniu (2005), pabrėžtina, kad draudimo teorijoje skiriamos šešios perdraudimo veikos vykdymo pasekmės.

1. Draudimo įmonės veiklos rezultatų gerėjimas. Veiklos rezultatų stabilus gerėjimas susijęs su pelnu ir draudimo išmokomis klientams: draudimo pelnas turi tendenciją mažėti, didėjant draudimo išmokų apimtims, kai kiti veiksniai nekinta. Taigi tarp minėtų kintamųjų egzistuoja atvirkštinė priklausomybė. Esant tam tikroms sąlygoms draudimo išmokų apimtys sudėtingai prognozuojamos (pvz., gyvybės draudimo), nes draudimo rūšis gali veikti kompleksinė aplinka: ekonominė, socialinė, technologinė, teisinė, politinė ir pan. Svarbu paminėti, kad draudimo įmonės veiklos rezultatų pastovus gerėjimas yra svarbiausias perdraudimo veiklos vykdymo tikslas. Jis traktuojamas kaip sėkmingas tuo atveju, jeigu atitinkamai nedidelį bruto nuostolingumą turinčios įmonės gautų mažesnę pelną, o nesėkmingais metais – patirtų mažesnius nuostolius, palyginti su tais, kurie būtų patirti nevykdžius perdraudimo veiklos.
2. Pajėgumų didėjimas. Draudimo įmonėms vykdant tiesioginio draudimo veiklą dažnai taikomi tam tikri ribojimai: maksimalus vienos rizikos dydis, didžiausia leistina visų surinktų draudimo įmokų suma (turto, civilinės atsakomybės draudimo sutartyse). Akivaizdu, kad minėti ribojimai, lyginant skirtingas draudimo įmones, nėra pastovūs. Ribojimų dydžių nustatymas priklauso nuo draudimo įmonės nuosavo kapitalo dydžio, t. y. pajėgumo. Pajėgumo didėjimas leidžia išlaikyti esamus klientus ir pritraukti naujų. Perdraudimo veikla gali būti vykdoma ir tada, kai draudimo įmonė perima riziką iš draudėjų, peržengusių teisės aktų nustatytas maksimalias vienos rizikos ar visų draudimo įmokų sumas.
3. Veiklos tęstinumo užtikrinimas katastrofos atveju. Daugelio katastrofų atvejais (pvz., lėktuvų susidūrimų, uraganų, naujų atsiradusių neišgydomų ligų ir pan.) labiausiai tikėtina, kad draudimo įmonės veikla nutrūktų, jei ji nebūtų perdraudusi prisiimtą riziką. Kitaip sakant, draudimo įmonė nesugebėtų vykdyti savo įsipareigojimų. Taigi perdraudimo veikla, susijusi su veiklos tęstinumo užtikrinimu katastrofų atveju, neatsiejama nuo nuolatinio draudimo įmonės veiklos rezultatų gerėjimo, nes katastrofos yra viena iš draudimo įmonės veiklos rezultatus destabilizuojančių priežasčių.
4. Informacijos gavimas ir pardavimas. Perdraudimo įmonių klientai yra pirminio draudimo įmonės, besiskiriančios savo dydžiu ir pajėgumu. Taigi jos turi sukaupusios informacijos ne tik apie draudėjus, perdraudimo būdus, bet ir apie rizikos bei draudimo įmokų paskirstymo tarp pirminio draudimo ir perdraudimo įmonių metodus. Taigi perdraudimo įmonių teikiama informacija yra svarbi dviem aspektais: 1) pirminiems draudikams, kurie ketina vykdyti draudimo ar perdraudimo veiklą naujoje draudimo grupėje; 2) kitoms draudimo įmonėms, kurioms svarbu sužinoti apie kitas draudimo įmones ir esamą subjektyvią riziką.
5. Galimybė nutraukti vykdomą draudimo veiklą tam tikroje draudimo grupėje ar teritorijoje. Visada egzistuoja tikimybė, kad draudimo įmonė gali nutraukti draudimo veiklą draudimo grupėje ar teritorijoje. Gali būti priimtas sprendimas dėl draudimo įmonės veiklos nutraukimo ar visiškai

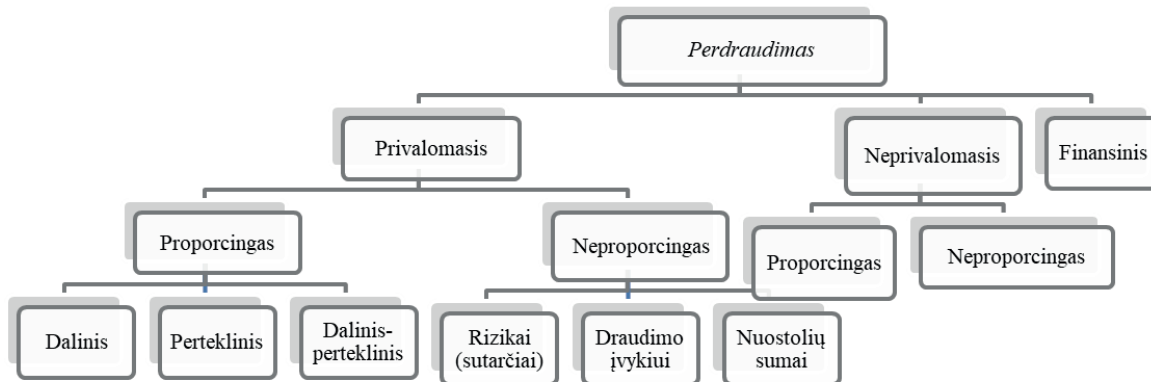
ko turto likvidavimo. Jį galima įgyvendinti dviem būdais. Vienas jų: draudimo įmonė informuoja visuomenę apie savo veiklos nutraukimą ir grąžina draudėjams dalį iš anksto sumokėtų draudimo įmokų. Šis sprendimas nepalankus abiem šalims tiek finansiškai, tiek žmogiškųjų išteklių bei laiko aspektais. Nepalankus ir draudėjų bei draudimo priežiūros tarnybų atžvilgiais. Kitas būdas: pirminio draudimo įmonė prisiimtą riziką gali perdrausti kitoje(-se) draudimo įmonėje, taip savo teises ir pareigas perleisdama kitai draudimo įmonei. Šis būdas finansiniu požiūriu priimtinesnis, be to, mažiau pažeidžiami draudėjų interesai. Svarbu paminėti, kad gali būti taikomas ir portfelio draudimas – paskiros draudimo grupės, geografinio regiono ar visų draudimo įmonės rizikų perdraudimo procesas.

6. „Makrolaimėjimai“. Rizikos kaina išskaidoma vietinėje ir tarptautinėje rinkose. Vykstant perdraudimo veiklą tarp bendrovių, kurios įsikūrusios įvairiose šalyse, rizikos nuostoliai atitinkamai pasiskirsto tarp keleto šalių ekonomikų. Įvykus stichinei nelaimei, nuostolių atlyginimu rūpinasi ne viena pasaulio draudimo ir perdraudimo įmonė.

Taigi galima teigti, kad perdraudimo veiklą iš esmės atskleidžia šešios pagrindinės perdraudimo veiklos pasekmės: nuolat gerėjantys draudimo įmonės veiklos rezultatai ir augantis jos pajėgumas, veiklos tęstinumo užtikrinimas katastrofų atveju, informacijos gavimas ir pardavimas, galimybė nutraukti vykdomą draudimo veiklą tam tikroje draudimo grupėje ar teritorijoje, „makrolaimėjimai“.

3. Privalomasis perdraudimas

Analizuojant mokslinę literatūrą (pvz.: Kinduryš, 2001; Narkūnienė, Stašys, 2003; Čepinskis, Raškiniš, 2005; Lezgovko, 2007; 2010; Garven ir kt., 2014 ir kt.), išsiaiškinta, kad perdraudimo veiklą galima klasifikuoti į du dažniausiai skiriamus metodus ar formas: neprivalomąjį (fakultatyvųjį) ir privalomąjį (obligatorinį, sutartinį, žr. 2 pav.) draudimą.



2 pav. Perdraudimo veiklos klasifikatorius

Šaltinis: paveikslas sudarytas autorės, remiantis J. Čepinskiu, D. Raškiniu (2005), A. Lezgovko (2007; 2010).

Perdraudimo veiklą galima klasifikuoti ir atsižvelgiant į pirminio draudimo bei perdraudimo įmonių rizikos pasiskirstymą tarpusavyje – proporcingas ar neproporcingas. Detalizuojant privalomąjį proporcingą perdraudimą, skiriamos dalinės (kvotinės), perteklinės (ekscendentinės, rizikos, perviršio), dalinės-perteklinės (kvotinės-ekscendentinės) perdraudimo rūšys. Neproporcingas perdraudimas skirstomas į vienos rizikos (sutarčių) nuostolių, draudimo įvykio nuostolių ir nuostolių sumos viršijimo perdraudimą. Šiame poskyryje detalai analizuojamas privalomasis perdraudimas, kituose – atitinkamai neprivalomasis ir finansinis perdraudimai.

Privalomasis (obligatorinis, sutartinis) perdraudimas – tai daugelio paskirų rizikų perdraudimas, remiantis vienoje draudimo sutartyje numatytomis sąlygomis (Čepinskis, Raškiniš, 2005). Kitaip sakant, šis per-

draudimas skirtas visam portfeliui. Mokslininkų teigimu, perdraudžiamų rizikų portfelis gali apimti vienos draudimo grupės, rūšies ar vieno regiono rizikas. Teisiniu požiūriu tiek pirminis draudikas, tiek perdraudimo įmonė yra įsipareigoję vienas kitam. Dažniausia pirminis draudikas ir perdraudikas sudaro sutartį, kuria pirminis draudikas įsipareigoja perleisti, o perdraudikas – perimti visas pirminio draudiko rizikų portfelio rizikas. Pažymėtina, kad privalomojo perdraudimo sutartyje aptariamos ir kitos sąlygos: atsakomybės limitai, perdraudimo premija, komisija ir pan. Tokio pobūdžio sutartis naudingesnė cedentui dėl automatinio visos perdraudiko turimos rizikos padengimo.

Proporcingas perdraudimas – tai toks perdraudimas, kai iš draudėjų perimtos rizikos, draudimo įmokos ir išmokos, įvykus draudimui įvykiui, tarp pirminio draudimo ir perdraudimo įmonių paskirstomos tuo pačiu santykiu (Čepinskis, Raškinis, 2005). Mokslininkų teigimu, šiuo atveju perdraudimo įmonė pirminiam draudikui dažniausia kompensuoja atitinkamą sumą – dalį išlaidų, susijusių su draudėjų paieška, rizikos vertinimu, informacijos apdorojimu, draudimo sutarčių pasirašymu, išdavimu ir valdymu, t. y. moka komisinį mokesį už kiekvieną perdraustą riziką. Taigi proporcingam perdraudimui būdingas proporcingas premijos pasiskirstymas tarp pirminio draudimo ir perdraudimo, atsižvelgiant į tarp šių šalių pasidalintos rizikos santykį.

Toliau analizuojamas privalomojo proporcingo perdraudimo rūšys, remiantis J. Čepinskiu, D. Raškiniu (2005), L. He, Z. Liang'u (2008), A. Lezgovko (2010), A. L. Badescu ir kt. (2011), R. L. Carter'iu (2013).

Dalinis (kvotinis) perdraudimas – tai pirminio draudiko įsipareigojimas perdraudėjo atžvilgiu perduoti sutartyje numatytą rizikos dalį (Čepinskis, Raškinis, 2005). A. Lezgovko (2010) detalizuoja kvotinio perdraudimo sampratą ir teigia, kad perdraudiko dalis nustatoma, atsižvelgiant į visą draudiko portfelį iš anksto (kaip fiksuotas procentinis santykis), nepaisant perdraudimo sutartyje nurodytos draudimo sumos. Atitinkama kvota išreiškia atsakomybės, premijos ir nuostolių pasiskirstymą tarp tiesioginio draudiko ir perdraudiko. Svarbu paminėti, kad šiuo atveju perdraudžiamos visos rizikos, atitinkančios tam tikras sąlygas bei reikalavimus. Absoliutinė draudimo suma nežinoma, nes ji priklauso nuo draudėjo pasirinktos ar draudiko nustatytos draudimo sumos.

Pasak J. Čepinskio, D. Raškiniu (2005), dalinio perdraudimo atveju perleidžiamos draudimo įmokos ir draudimo išmokos draudėjui dalys (įvykus draudimui įvykiui), atitinkamai sutampančios su perdraudiko perimtos rizikos dalimi. J. Čepinskis, D. Raškinis (2005) mini dalinio perdraudimo pagrindinį privalumą ir trūkumą. Privalumas – nesudėtingas perleidžiamų draudimo įmokų ir išmokų apimčių apskaičiavimas, įvykus draudimui įvykiui. Trūkumas – pirminio draudiko dalies pajamų ir didesnio pelno gavimo galimybės praradimas dėl to, kad pirminis draudikas privalo perdrausti visas rizikas, įskaitant ir nedideles. Remiantis J. Čepinskiu, D. Raškiniu (2005), A. Lezgovko (2010), dalinis perdraudimas dažnai taikomas siekiant padengti turto ir civilinės atsakomybės draudimo grupėms priklausančias rizikas. Gali būti taikomas ir perdraudžiant naujas bei / arba nežinomas rizikas. Tenka pripažinti, kad dalinio perdraudimo populiarumas mažėja, tuo tarpu populiarėja mišrus perdraudimas.

Perteklinis (ekscedentinis, rizikos, perviršio) perdraudimas – tai perdraudimas, kai taikomas proporcingumo principas: pirminio draudiko ir perdraudiko perimtos draudėjų rizikos, gautos draudimo įmokos ir nuostoliai paskirstomi tuo pačiu santykiu (Čepinskis, Raškinis, 2005). Šiai perdraudimo rūšiai būdinga tai, kad perdraudėjas prisiima tam tikrą rizikų dalį (atitinkamą limitą), o kitą perduoda perdraudikui (Lezgovko, 2010). *Ekscedento* terminą apibrėžia A. Lezgovko (2010): veiklos pobūdis, kai draudikas maksimaliai dalyvauja galimo nuostolio padengimo atveju. Taigi ši perdraudimo rūšis gali būti vadinama *ekscedentiniu perdraudimu*.

Tikslinga palyginti privalomojo dalinio ir perteklinio perdraudimo skirtumus (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Privalomojo dalinio ir perteklinio perdraudimo pagrindiniai skirtumai

Privalomojo perdraudimo rūšis	Perdraudikui tenkančios dalies nustatymo išraiška	Pirminio draudiko perimtos rizikos perdraudimas
Dalinis	Procentinis dydis	Visada
Perteklinis	Absoliutinis dydis	Draudimo suma > maksimalus pirminio draudiko dalyvavimas

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis J. Čepinskiu, D. Raškiniu (2005), A. Lezgovko (2010).

Pagrindinis dalinio ir perteklinio perdraudimo skirtumas susijęs su pirminiam draudikui bei perdraudikui tenkančios rizikos, draudimo įmokos ir išmokų apimčių apskaičiavimu: pirminio draudiko rizikos dalis išreiškiama absoliučiuoju dydžiu (perteklinio perdraudimo atveju). Taigi pirminis draudikas turi perdrausti prisiimtas rizikas iš draudėjo tuo atveju, jeigu draudimo sutartyje numatyta draudimo suma yra didesnė už perdraudimo sutartyje nurodytą pirminio draudiko dalyvavimą. Paskirų pirminio draudimo ir perdraudimo įmonių rizikų pasiskirstymas nevienodas. Ši perdraudimo rūšis plačiai taikyta perdraudžiant turto draudimo grupėms priklausančias rizikas.

Dalinis-perteklinis (kvotinis-ekscedentinis) perdraudimas pasižymi dalinio ir perteklinio perdraudimo savybėmis. Šiuo atveju perdraudimo rūšies portfelis perdraudžiamas taip pat, kaip ir dalinio perdraudimo atveju, o draudžiamų rizikų suma – kaip perteklinio draudimo atveju (Lezgovko, 2010). Taigi perdraudimo sutartyje numatoma maksimali draudimo suma (pirminio draudiko). Šios rūšies perdraudimas populiarus tarp naujų, nedaug draudėjų turinčių pirminio draudimo įmonių, taikomas ir tose draudimo srityse, kur draudikas atiduoda perdrausti didesnę rizikos dalį (Čepinskis, Raškinis, 2005; Lezgovko, 2010).

Toliau pristatomas neproporcingas perdraudimas, remiantis J. Čepinskiu, D. Raškiniu (2005), A. Lezgovko (2010), M. Wagner'iu (2010), W. Maik'u (2010), V. Veretnov'u (2014).

Neproporcingas perdraudimas – nuostolių viršijimo perdraudimas (Čepinskis, Raškinis, 2005). Šiame perdraudime neegzistuoja proporcingumo principas, kadangi perdraudimo įmonė įsipareigoja padengti visus nuostolius, atsirandančius draudiminio įvykio metu, viršijančią draudimo sutartyje numatytą maksimalią sumą (žr. 3 lentelę). Neproporcingo perdraudimo atveju, jeigu nuostolių suma neviršijama, tai patirtus nuostolius kompensuoja pirminis draudikas. Maksimali pinigų suma gali būti išreikšta tiek santykinė, tiek absoliutinė pinigų suma. Kita vertus, perdraudimo įmonei perleidžiama draudimo įmokos dalis dažniausiai išreiškiama procentine išraiška (nuo pirminio draudiko gaunamos draudimo įmokos ar įmokų sumos) ir sutariama pasirašant perdraudimo sutartį. Komisinio mokesčio perdraudikas dažniausiai nemoka. Pažymėtina, kad neproporcingo perdraudimo veikla dažniausiai užsiima profesionalios perdraudimo įmonės ir dažniausiai naudojamos transporto priemonių civilinės atsakomybės draudimo srityje (Čepinskis, Raškinis, 2005; Lezgovko, 2010). Vadinasi, ši perdraudimo grupė yra priešinga proporcingam perdraudimui.

Pažymėtina, kad susisteminta informacija apie aptartą proporcingą ir neproporcingą perdraudimą pateikiama, identifikuojant pagrindinius skirtumus (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Proporcingo ir neproporcingo perdraudimo pagrindiniai skirtumai

Perdraudimo rūšis	Proporcingumo principas	Nuostolių kompensavimas	Komisinis mokeskis
Proporcingas	Taip	Proporcingumo principas	Taip
Neproporcingas	Ne	Žala > maksimalus pirminio draudiko dalyvavimas	Ne

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis J. Čepinskiu, D. Raškiniu (2005), A. Lezgovko (2010).

Vadinasi, proporcingas ir neproporcingas perdraudimas skiriasi proporcingumo principais, perdraudimo rūšies taikymo sąlygomis bei komisiniu mokesčiu.

Toliau nagrinėjamos privalomojo neproporcingo perdraudimo rūšys, remiantis J. Čepinskiu, D. Raškiniu (2005), A. Lezgovko (2010), A. Grzebieniak (2010).

Vienos rizikos (sutarties) nuostolių viršijimo (nuostolių ekscedentinis) perdraudimas – pirminiam draudikui tenkanti rizikos dalis, perimta iš draudėjo, ji išreiškiama maksimaliu galimų nuostolių dydžiu, t. y. pirminio draudiko dalyvavimu kompensuojant nuostolius (Čepinskis, Raškinis, 2005). Pirminio draudiko dalyvavimas vadinamas *franšize*. Remiantis J. Čepinskiu, D. Raškiniu (2005), pirminio draudiko atsakomybei tenka draudėjo nuostoliai, kurie yra mažesni nei perdraudimo nurodyta sutartyje maksimali dalyvavimo nuostolių suma. Perdraudimo įmonė yra atsakinga tik už vienos perimtos rizikos nuostolių

atlyginimą tuo atveju, jeigu patiriami nuostoliai viršija perdraudimo sutartyje nustatytą maksimalią sumą. Pažymėtina tai, kad perdraudimo įmonė turi galimybę susimažinti patiriamą riziką, perdraudimo sutartyje konkrečiai nurodydama maksimalią kompensuojamą sumą, įvykus draudiminiam įvykiui.

Dengiant pirminio draudiko dalyvavimo nuostolius jų dydis ir perdraudikui mokamų draudimo įmokų dalis nustatoma, derantis pirminiam draudikui ir perdraudikui. Pirminio draudimo įmonės, kur draudėjų yra daug, dažniausiai suinteresuotos aukštos franšizės nustatymu (apsaugo tik nuo didelių nuostolių, tačiau padeda išsaugoti didelę dalį draudimo įmokų). Priešingai elgiasi pirminio draudimo įmonės, kurios yra mažos, naujos ir mažai patirties turinčios: pirmenybę dažnai teikia žemesnei franšizei (didesnė apsauga, bet didesnė draudimo įmokų dalis perleidžiama perdraudimo įmonei). Pagrindinis skirtumas nuo kitų neproporcingų perdraudimo veiklos perdraudimo rūšių – pirminio draudiko franšizė taikoma kiekvienai draudimo sutarčiai (perdraustai rizikai) atskirai. Šis perdraudimas dažnai taikomas perdraudžiant turto ir civilinės atsakomybės draudimo grupėms priklausančias rizikas.

Draudiminio įvykio nuostolių viršijimo perdraudimas – perdraudikas ir perdraudėjas susitaria dėl pirminio draudiko franšizės dydžio ir perdraudikui perleidžiamos draudimo įmokų dalies (Čepinskis, Raškiniš, 2005). Tikslas susijęs su draudiko finansinių interesų apsauga dėl didelių nuostolių pasekmių (Lezgovko, 2010).

Pagrindinis skirtumas, lyginant su vienos rizikos (sutarties) nuostolių viršijimo perdraudimu, yra franšizės taikymas: franšinė taikoma kiekvienai rizikai (vienos rizikos nuostolių viršijimo perdraudimas) arba vienam draudiminiam įvykiui (draudiminio įvykio nuostolių viršijimo perdraudimas). Draudiminio įvykio nuostolių viršijimo perdraudimas pirminiam draudikui užtikrina didesnę apsaugą didelių ir staiga įvykusių nelaimių atveju nei vienos rizikos (sutarties) nuostolių viršijimo perdraudimas.

Apibendrinant privalomąjį perdraudimą galima teigti, kad egzistuoja pakankamai išsamus privalomojo perdraudimo klasifikavimas pagal perdraudimo grupes (proporcingas, neproporcingas) ir draudimo rūšis (dalinis, perteklinis, rizikai, sutarčiai, draudimo įvykiui, nuostolių sumai). Tam tikros privalomojo perdraudimo rūšies pasirinkimas sąlygoja atitinkamą santykį bei pirminio draudiko ir perdraudiko sutarties sąlygų laikymąsi.

4. Neprivalomasis perdraudimas

Šiame skyriuje apibrėžiama neprivalomojo perdraudimo koncepcija, priežastys, skatinančios pasirinkti neprivalomąjį perdraudimą, nustatomos neprivalomojo perdraudimo grupės.

Neprivalomasis (fakultatyvusis) perdraudimas – individualusis sandėris, susijęs su viena rizika (ar viena draudimo sutartimi). Kitaip tariant, tai individualių rizikų perdraudimas (Lezgovko, 2010). Remiantis A. Lezgovko (2010), J. Čepinskiu, D. Raškiniu (2005), neprivalomasis draudimas suteikia laisvę tiek pirminiam draudikui (perdraudėjui), tiek perdraudikui. Pirminis draudikas turi galimybę pasirinkti, kurias rizikas perdrausti, o perdraudikas gali pasirinkti, kurias pirminio draudiko siūlomas rizikas sutiks perdrausti.

A. Lezgovko (2010) akcentuoja teigiamus ir neigiamus fakultatyvinio perdraudimo aspektus. Teigiamas aspektas: perdraudėjui ir perdraudikui suteikiama galimybė individualiai įvertinti riziką. Kitaip sakant, cedentui suteikiama galimybė pasirinkti, kiek rizikos pasilikti, o cesionarijui – kokią rizikos dalį prisiimti. Neigiamas aspektas: cedentas turi perduoti rizikos dalį iki sudarydamas sutartį su draudėju, cesionarijui nepakanka laiko išsamiai įvertinti prisiimamą riziką.

Remiantis J. Čepinskiu, D. Raškiniu (2005), A. Lezgovko (2010), galima nustatyti pagrindinius privalomojo ir neprivalomojo perdraudimo skirtumus (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. Privalomojo ir neprivalomojo perdraudimo pagrindiniai skirtumai

Perdraudimo forma	Sutarties objektas	Netikrumas	Veiklos kaštai
Privalomasis	Didelis draudimo sutarčių skaičius ar didelė rizika	Mažesnis	Mažesni
Neprivalomasis	Viena rizika arba viena draudimo sutartis	Didesnis	Didesni

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis J. Čepinskiu, D. Raškiniu (2005), A. Lezgovko (2010).

Kaip matoma 3 lentelėje, skiriasi privalomojo ir neprivalomojo perdraudimo sutarties objektas. Pastebėta ir tai, kad nesutampa neprivalomuoju draudimu perdraustos rizikos dalis ir perdraudėjui perleistos draudimo įmokos dalis. Perdraudimo įmonės dažnai reikalauja didesnės draudimo įmokos dalies, lyginant su perimama rizikos dalimi. Neprivalomajam draudimui būdingas didesnis netikrumas ir didesni veiklos kaštai. Pastarieji susiję su aukštos kvalifikacijos darbuotojų darbo sąnaudomis. Jos didėja, nes atliekama rizikos analizė, vertinimas ir derybos kiekvienos rizikos atveju. Be to, pirminio draudimo įmonės, perimdamos paskiras draudėjų rizikas, neprivalo konsultuotis ar tartis su perdraudimo įmone (privalomojo perdraudimo atveju). Taigi pirminio draudimo įmonėms tenka mažesni perdraudimo veiklos kaštai, lyginant su neprivalomuoju perdraudimu.

Toliau pateikiamos trys pagrindinės pirminių draudikų taikomo neprivalomojo rizikų perdraudimo priežastys, remiantis J. Čepinskiu, D. Raškiniu (2005):

1. Įvairios išimtys: muziejai ir juose saugomos vertybės, oro uostai, atominės jėgainės ir kitos dideliu matematinio nuostolio vidurkiu pasižyminčios rizikos dėl akumuliacijos rizikos privalomuoju perdraudimu nedraudžiamos. Akumuliacijos rizika – tikimybė, kad keli pirminiai draudikai privalomosiomis perdraudimo sutartimis perdraus vienos didelės rizikos dalis toje pačioje perdraudimo įmonėje. Dėl to gali būti viršytas didžiausias leidžiamas vienos rizikos atviros pozicijos perdraudimo įmonėje dydis. Šiuo atveju sudaroma atskira neprivaloma perdraudimo sutartis. Taigi dideliu matematinio nuostolio vidurkiu pasižyminčios rizikos priskiriamos privalomuoju perdraudimu nedraudžiamoms išimtims.
2. Pirminių draudikų siekis išsaugoti palankias privalomojo perdraudimo sąlygas: pirminiam draudikui aktualus komisinio mokesčio dydis, mokamas jam už perdraudikui perduotas rizikas. Šiuo atveju ypač svarbi perduotų rizikų portfelio kokybė. Dėl šios priežasties pirminis draudikas gali būti pasiryžęs tam tikras rizikas perdrausti paskiromis neprivalomojo perdraudimo sutartimis.
3. Pirminio draudiko siekis sumažinti tenkančią rizikos dalį pagal privalomojo dalinio perdraudimo sutartį. Jeigu pirminis draudikas, perėmęs iš draudėjo labai didelę riziką ir dalį jos perleidęs perdraudikui, remiantis sutartinėmis privalomojo dalinio perdraudimo sąlygomis, pastebi, kad likusi absoliučioji draudimo rizikos apimtis yra jam per didelė, pirminis draudikas gali pasinaudoti galimybe sudaryti neprivalomojo perdraudimo sutartį.

Taigi neprivalomojo perdraudimo pasirinkimą lemia gana racionalios priežastys. Pažymėtina, kad galimas ir mišrusis perdraudimas:

Neprivalomasis-privalomasis perdraudimas: kai perdraudiko įsipareigojimai susiję su perdraudimo sutartyje numatytais sąlygomis perimti visas pirminio draudiko prisiimtas rizikas, kurios atitinka sutartyje numatytus reikalavimus. Šiuo atveju pirminis draudikas turi teisę pasirinkti, kurias rizikas perdrausti (Čepinskis, Raškinis, 2005).

Mišrios perdraudimo sutartys: joms būdingos tiek privalomosios, tiek neprivalomosios sutarčių sąlygos (Čepinskis, Raškinis, 2005). Perdraudimo įmonė gali nustatyti maksimalią sumą, kurią atlygins įvykus draudiminiam įvykiui. Jei nuostolių suma viršys šią nustatytą sumą, ją viršijančius nuostolius turėtų padengti pirminio draudimo įmonė.

Toliau nagrinėjamos neprivalomojo perdraudimo grupės, remiantis J. Čepinskiu, D. Raškiniu (2005), A. Lezgovko (2010).

Neprivalomasis proporcingas perdraudimas: dažniausia nuo privalomojo proporcingo perdraudimo skiriasi tik sutarties objektu. Neprivalomojo proporcingo perdraudimo atveju sutarties objektas yra viena rizika ar draudimo sutartis, o privalomojo proporcingo perdraudimo atveju – visas rizikų portfelis.

Neprivalomasis neproporcingas (nuostolių viršijimo) perdraudimas: draudiminio įvykio metu patirtus nuostolius kompensuoja perdraudimo įmonė, jeigu jie didesni nei pirminio draudiko franšizė. Priešingu atveju, t. y. jeigu nuostoliai yra mažesni arba lygūs pirminio draudiko franšizės pinigų sumai, perdraudimo įmonė patirtų nuostolių nekompensuoja. Neprivalomojo neproporcingo perdraudimo sutartyje turi būti nurodyta maksimali nuostolių suma, kurią perdraudikas įsipareigoja sumokėti. Be to, turi būti nurodyta draudimo įmokos dalis (dėl to pirminio draudimo ir perdraudimo įmonės susitaria derybų metu). Pabrėžtina, kad komisinis mokestis dažniausia nemokamas.

Apibendrinant tai, kas pasakyta dėl neprivalomojo perdraudimo, galima teigti, kad tam tikros neprivalomojo perdraudimo rūšies pasirinkimas lemia atitinkamą santykį ir pirminio draudiko bei perdraudiko sutarties sąlygų laikymąsi.

5. Finansinis perdraudimas

Poskyryje analizuojamas finansinis perdraudimas, jo sutarčių tipai ir rūšys. Finansinis perdraudimas atsirado praėjusio šimtmečio pabaigoje, taigi tai dar gana nauja perdraudimo veiklos forma. *Finansinis perdraudimas* – tai veiklos forma, kai siekiama išlyginti finansinius rezultatus, esant ribotam draudiminės techninės rizikos perdavimui (Lezgovko, 2010). Perdraudžiant šiuo būdu pagrindinis dėmesys skiriamas finansiniams ir ekonominiams motyvams: dėl nuostolių rezervų diskontavimo, išankstinio būsimų draudiko išmokų finansavimo, derinimo ir draudimo bendrovės mokumo rodiklių gerinimo (Lezgovko, 2007). Kitaip tariant, taikant finansinį perdraudimą mažinama ar eliminuojama rizika, susijusi su investicine nuosavo ar skolinto kapitalo veikla (Čepinskiu, Raškiniu, 2005). Investavimo rizika suprantama kaip tikimybė, kad tam tikru laikotarpiu pirminio draudimo įmonės investicijų portfelio pajamos bus nepakankamos, kad galėtų padengti turimus įsipareigojimus. Šiuo atveju svarbu pabrėžti ir laiko riziką: draudimo kompensacijos turėtų būti išmokamos anksčiau nei planuota. Viso to pasekmė – mažesnės pirminio draudiko investicinės veiklos pajamos.

Remiantis A. Lezgovko (2007; 2010), galima skirti du finansinio perdraudimo sutarčių tipus: retrospektyvus, kuriam priklauso dabartinės vertės (laiko ir atstumo) ir įsipareigojimų draudėjams perleidimo (nuostolio portfelio perdavimo) sutartys; perspektyvus. Toliau analizuojamos finansinio perdraudimo retrospektyvių sutarčių rūšys ir perspektyvių perdraudimo sutarčių tipas (bendrai), remiantis J. Čepinskiu, D. Raškiniu (2005), A. Lezgovko (2007; 2010).

Dabartinės vertės (laiko ir atstumo) sutartys. Jų galiojimo pradžioje pirminio draudimo įmonė įsipareigoja perdraudimo įmonei sumokėti atitinkamo dydžio įmoką, o pastaroji nustatytu laiku išmokėti pirminio draudimo įmonei nustatyto dydžio pinigų sumą. Įmokos dydis nustatomas apskaičiavus dabartinę būsimų perdraudiko išmokėjimų pirminiam draudikui vertę. Pažymėtina, kad dabartinės vertės (laiko ir atstumo) sutartis buvo parengta JAV ir šiuo metu netaikoma.

Įsipareigojimų draudėjams (nuostolio portfelio) perdavimo sutartys. Perdraudimo įmonės įsipareigojimas pirminiam draudikui perimti tam tikrą (susijusią su jau įvykusiais draudiminiais įvykiais) įsipareigojimų draudėjams dalį. Perdraudimo įmokos dydis susijęs su palūkanomis, kurių perdraudimo įmonė tikisi iš investicinės veiklos. Perdraudimo įmoką sudaro: esama visų perimamų įsipareigojimų vertė ir perdraudimo veiklos kaštams atlyginti skirtos įmokos dalis. Svarbu paminėti tai, kad pirminio draudiko techninių atidėjinių apimtys mažėja, draudėjui perleidžiant atitinkamą įsipareigojimų dalį. Pasirašant įsipareigojimų draudėjams perdavimo sutartis, pirminis draudikas mažina savo įsipareigojimus ir didina buhalterinį pelną bei nuosavą kapitalą. Tokio pobūdžio sutartys naudojamos šalyse, kuriose draudžiamas pareikštų, bet nereguliuojamų nuostolių rezervų diskontavimas.

Suminės (perspektyviosios) sutartys. Jų objektas – galimi / tikėtini pirminio draudiko vykdomos draudimo veiklos nuostoliai. Šia sutartimi perdraudimo įmonė įsipareigoja atlyginti nuostolius draudėjams, įvykus draudiminiams įvykiams. Svarbu paminėti, kad perdraudimo įmonės įsipareigojimai neviršija pirminio draudiko sumokėtos perdraudimo įmokos, suplanuotų uždirbti palūkanų, kurios būtų gaunamos investavus gautą įmoką, sumos. Perspektyvios finansinio perdraudimo rūšys: finansinis kvotinis padengimas, nuostolių paskirstymas, mišrus perdraudimas, perdraudimas valdymo fondo pagrindu.

Apibendrinant tai, kas pasakyta dėl finansinio perdraudimo, galima teigti, kad, nors finansinis perdraudimas yra dar gana nauja perdraudimo forma, analizuojant jo klasifikavimą pagal tipus ir rūšis galima teigti, kad klasifikacija gana išsami. Akivaizdu, kad tam tikros finansinio perdraudimo rūšies pasirinkimas lemia atitinkamą santykį ir pirminio draudiko bei perdraudiko sutarties sąlygų laikymąsi.

Išvados

Išanalizavus mokslinę literatūrą, išsiaiškinta, kad perdraudimas gali būti suprantamas kaip sutartimi užmegztas pirminio draudiko ir perdraudiko tarpusavio ryšys, kai pirminio draudiko prisiimta rizika ar jos dalis perduodama perdraudikui. Nors perdraudimo veiklos pradžia galima laikyti 1370 m., perdraudimas gyvuoja ir šiandien. Kita vertus, šiuolaikinis perdraudimas atsirado 1820 m., bet ši veikla išlieka aktuali ir šiandien.

Perdraudimo veiklos pagrindinius aspektus atskleidžia šešios pagrindinės perdraudimo veiklos pasekmės: nuolat gerėjantys draudimo įmonės veiklos rezultatai ir didėjantis pajėgumas, veiklos tęstinumo užtikrinimas katastrofų atveju, informacijos gavimas ir pardavimas, galimybė nutraukti vykdomą draudimo veiklą tam tikroje draudimo grupėje ar teritorijoje, „makrolaimėjimai“.

Analizuojant privalomąjį perdraudimą išsiaiškinta, kad jo klasifikacija pagal perdraudimo grupes (proporcingas, neproporcingas) ir draudimo rūšis (dalinis, perteklinis, rizikos, sutarties, draudimo įvykio, nuostolių sumos) yra gana tiksli. Pasirinkta konkreti privalomojo perdraudimo rūšis lemia atitinkamą santykį ir pirminio draudiko bei perdraudiko sutarties sąlygų laikymąsi.

Apibendrinant neprivalomąjį perdraudimą, galima teigti, kad šio perdraudimo tipo pasirinkimas lemia atitinkamą pirminio draudiko ir perdraudiko santykį bei atitinkamų sutarties sąlygų laikymąsi.

Nagrinėjant finansinį perdraudimą, nors tai gana nauja perdraudimo forma, analizuojant jo klasifikaciją pagal tipus ir rūšis, galima teigti, kad klasifikacija gana tiksli. Akivaizdu, kad konkrečios finansinio perdraudimo rūšies pasirinkimas lemia atitinkamą pirminio draudiko ir perdraudiko santykį bei sutarties sąlygų laikymąsi.

Atlikus perdraudimo veiklos mokslinės literatūros analizę, išsiaiškinta, kad perdraudimo veiklos svarba akivaizdi tiek pirminiam draudikui, tiek perdraudikui. Žinoma, atsižvelgiant į perdraudimo formą, grupę ir rūšį, sutarties sąlygos bei pirminio draudiko ir perdraudiko įsipareigojimai gali skirtis, bet vis tiek siekiama suderinti draudiko portfelį ir padidinti draudimo pajėgumą, norint apsaugoti nuo galimų katastrofų. Perdraudimo veikla yra viena iš šių tikslų siekimo priemonių.

Literatūra

- Abass, O. A. (2019). Empirical Analysis of Reinsurance Dependence on the Profitability of General Insurance Business in Nigeria. *Academic Journal of Economic Studies*, Vol. 5, No. 4, p. 36–43.
- Aon Baltic. (2020). *Paslaugos*. Prieiga internete: http://www.baltolink.com/lt/main/our_services/what_we_do/reinsurance
- Badescu, A. L., Cheung, E. C., Rabehasaina, L. (2011). A two-dimensional risk model with proportional reinsurance. *Journal of Applied Probability*, Vol. 48, No. 3, p. 749–765.
- Bhattacharya, A. (2019). Reinsurance as Exists in India – Its Trends Now & Onwards. *Journal of the Insurance Institute of India*, Vol. 6, No. 3, p. 9–30.
- BTA Baltic Insurance Company. (2020). *Perdraudimo principai*. Prieiga internete: <https://www.bta.lt/lt/about/apie-bta/perdraudimo-principai>
- Cai, J., Tan, K. S., Weng, C., Zhang, Y. (2008). Optimal reinsurance under VaR and CTE risk measures. *Insurance: Mathematics and Economics*, Vol. 43, No. 1, p. 185–196. DOI: 10.1016/j.insmathco.2008.05.011
- Carter, R. L. (2013). *Reinsurance*. Springer Science & Business Media.
- Čepinskis, J., Raškinis, D. (2005). *Draudimo veikla*. Kaunas: VDU.
- Čepinskis, J., Raškinis, D., Stankevičius R., Šernius, A. (1999). *Draudimas*. Kaunas: Pasaulio lietuvių kultūros, mokslo ir švietimo centras.
- Chen, H., Cummins, J. D., Sun, T., Weiss, M. A. (2020). The Reinsurance Network Among U.S. Property–Casualty Insurers: Microstructure, Insolvency Risk, and Contagion. *Journal of Risk & Insurance*, Vol. 87, No. 2, p. 253–284. DOI: [org/10.1111/jori.12269](https://doi.org/10.1111/jori.12269)
- Chi, Y., Tan, K. S. (2013). Optimal reinsurance with general premium principles. *Insurance: Mathematics and Economics*, Vol. 52, No. 2, p. 180–189. DOI: 10.1016/j.insmathco.2012.12.001
- Game-Lopata, A. (2020). Open the Door to Asia’s Reinsurance Market. *Journal of the Australian & New Zealand Institute of Insurance & Finance*, Vol. 42, No. 4, p. 1–3.
- Garven, J. R., Hilliard, J. I., Grace, M. F. (2014). Adverse selection in reinsurance markets. *The Geneva Risk and Insurance Review*, Vol. 39, No. 2, p. 222–253.
- Grzebieniak, A. (2010). Reinsurance Management in Insurance Companies in Case of General Third Party Insurance. *Olsztyn Economic Journal*, Vol. 5, No. 1, p. 39–49.

- He, L., Liang, Z. (2008). Optimal financing and dividend control of the insurance company with proportional reinsurance policy. *Insurance: Mathematics and Economics*, Vol. 42, No. 3, p. 976–983.
- Kaluszka, M. (2001). Optimal reinsurance under mean-variance premium principles. *Insurance: Mathematics and Economics*, Vol. 28, No. 1, p. 61–67. DOI: 10.1016/S0167-6687(00)00066-4
- Kinduryš, V. (2001). Lietuvos draudimo paslaugų rinkos konkurencingumas bei globalizacijos ir integracijos poveikis jam. *Ekonomika*, Nr. 55, p. 38–50.
- Lezgovko, A. (2007). Finansinis perdraudimas: efektyvi draudimo kompanijos stabilumo valdymo priemonė. *Verslas: teorija ir praktika*, Nr. 8, No. 2, p. 112–118. DOI: 0.3846/btp.2007.17
- Lezgovko, A. (2010). *Draudimo ekonomikos pagrindai*. Klaipėda: KU.
- LR Draudimo įstatymas. (2003). *Valstybės žinios*, Nr. 94-4246.
- Maik, W. (2010). Hybrid Decision Models in Non-Proportional Reinsurance. *Technology and Investment*, Vol. 1, No. 1, p. 69–76.
- Narkūnienė, J., Stašys, R. (2003). Lietuvos draudimo rinkos plėtros problemos ir perspektyvos. *Tiltai*, Nr. 2, p. 79–84.
- Paleckienė, V., Paleckis, K. (2010). Draudimo verslas Europos Sąjungoje: draudėjų apsauga. *Public Administration*, Nr. 3/4 (27/28), p. 44–51.
- Perdraudimas*. (2020). Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras. Prieiga internete: <https://www.vle.lt/Straipsnis/perdraudimas-3538>
- Reinsurance Group of America Inc SWOT Analysis. (2019). *Reinsurance Group of America, Incorporated SWOT Analysis*, p. 1–7.
- Rizikos cesija. (2020). *Perdraudimas*. Prieiga internete: <http://www.rizika.lt/lt/paslaugos/perdraudimas>
- Sakalaukaitė, L. (2009). *Finansinių institucijų priežiūra: Lietuvos ir užsienio patirtis*. Magistro baigiamasis darbas: Mykolo Romerio universitetas.
- Smets, M., Jarzabkowski, P., Burke, G. T., Spee, P. (2015). Reinsurance Trading in Lloyd's of London: Balancing Conflicting-yet-Complementary Logics in Practice. *Academy of Management Journal*, Vol. 58, No. 3, p. 932–970.
- Veretnov, V. (2014). *Development of non-proportional reinsurance in the Ukraine*. Prieiga internete: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/5036/T.2_208-210.pdf?sequence=1
- Verslo žinios. (2020). *Žodynas*. Prieiga internete: <http://zodynas.vz.lt/cedentas>
- Wagner, M. (2010). Hybrid Decision Models in Non-Proportional Reinsurance. *Technology and Investment*, Vol. 1, No. 1, p. 69–76.

THEORETICAL INSIGHTS INTO THE IMPORTANCE OF REINSURANCE

VIKTORIJA TAURAITĖ
Vytautas Magnus University (Lithuania)

Summary

The origins of reinsurance activities can be considered to be 1370. Nevertheless, reinsurance activities are still relevant in the 21st century. Assessing the importance of reinsurance activities in the modern world, this article provides theoretical insights into reinsurance activities. The aim of this research is to identify the key aspects that define the importance of reinsurance activities. The author of the article uses these methods: systematisation of scientific literature, comparative analysis, and case method. The paper is composed of five main sections.

The first part of the article is devoted to the concept and history of reinsurance activities. This chapter analyses the concept of reinsurance activities, details the relationship between the primary insurer, the reinsurer and the policyholder, and analyses participants in the reinsurance market. It confirms that the reinsurance can be understood as a contract established between the primary insurer and the reinsurer, when the risk assumed by the primary insurer, or part of it, is transferred to the reinsurer. In other words, reinsu-

rance activities cannot exist without reinsurance between the buyer and the seller, who have an appropriate legal relationship guaranteeing indemnity to the policyholder (in the event of an insured event), if insolvency is signed.

In the second section, the importance of reinsurance activity is identified. As is well known, the prosperity of insurance companies is affected by the existence of reinsurance: an insurance company has the possibility to transfer part of its risk to another insurance company, reducing the risk in doing so. It can be concluded that the main aspects of the importance of reinsurance activities are reflected in six main consequences of reinsurance activities: an increase in the insurance company's performance and capacity; continuity of business in the event of catastrophes; the acquisition and sale of information; the possibility to terminate insurance activities in a certain insurance group or territory; 'macro-achievements'.

The third part of the article is devoted to compulsory reinsurance. There is a sufficiently detailed classification of compulsory reinsurance by reinsurance groups (proportional, disproportionate) and by type of insurance (partial, excess, risk, contract, contingency, amount of loss). The choice of a particular type of compulsory reinsurance presupposes an appropriate relationship, and compliance with the terms of the contract between the original insurer and the reinsurer.

The fourth chapter focuses on optional reinsurance. It is established that the choice of a particular type of optional reinsurance presupposes an appropriate relationship, and compliance with the terms of the contract between the original insurer and the reinsurer.

The fifth part of the article is devoted to financial reinsurance. To summarise financial reinsurance, although financial reinsurance is a relatively new form of reinsurance, an analysis of the classification of financial reinsurance by type and type suggests that there is a sufficiently detailed classification. It is clear that the choice of a particular type of financial reinsurance presupposes an appropriate relationship, and compliance with the terms of the contract between the original insurer and the reinsurer.

The analysis reveals that the importance of reinsurance activities is obvious to both the primary insurer and the reinsurer. Of course, depending on the form, group and type of reinsurance contract used, the terms and obligations of the primary insurer and the reinsurer may differ; but the goal remains to balance the insurer's portfolio, increase insurance capacity, and protect against possible catastrophic events. One of the means to achieve these goals is the application of reinsurance activities.

KEYWORDS: *reinsurance, compulsory reinsurance, optional reinsurance, financial reinsurance.*

JEL CODES: G22.

Gauta: 2020-07-14

Priimta: 2020-08-02

Pasirašyta spaudai: 2020-09-02